

Phytophthora succesvol aangepakt met publiek-private samenwerking

Erik Greve en Pieter Hijma

Hoofdproductieschap Akkerbouw, Stadhoudersplantsoen 12, Postbus 29739, 2502 LS Den Haag; e-mail: h.j.greve@hpa.agro.nl

Het Parapluplan Phytophthora is een schoolvoorbeeld van de mogelijkheden van publiek-private samenwerking. Beide partijen versterken elkaar door, al samenwerkend, te luisteren, te respecteren en te handelen. Samen wordt meer bereikt dan afzonderlijk mogelijk is.

Masterplan en parapluplan

Het in 1999 gestarte en nog steeds lopende Masterplan Phytophthora, een initiatief van LTO-Nederland en gefinancierd door het Hoofdproductieschap Akkerbouw, heeft zich altijd gekenmerkt door een breed pakket aan actiepunten, variërend van preventieve maatregelen (onder andere aanpakken infectiebronnen) tot ketenafspraken over de teelt van minder gevoelige rassen. De ontwikkeling van nieuwe kennis vormde een belangrijk onderdeel van het masterplan, maar stond niet centraal.

Na de eerste jaren van het masterplan werd de reorganisatie van het landbouwkundig onderzoek door overheid en bedrijfsleven afgerond. Wageningen UR werd geboren en voelde al snel de behoefte om de aanwezige Phytophthora-kennis en -expertise van praktijkonderzoek, instituten en universiteit dichterbij elkaar te brengen in de vorm van het Parapluplan Phytophthora. In andere artikelen in dit thema-nummer vindt u uitgebreide informatie over de twee 'plannen'. Al snel werd duidelijk dat masterplan en parapluplan elkaar konden versterken door inniger samen te werken en

deze samenwerking is en wordt nog steeds beloond.

Samenwerking

Samenwerking tussen akkerbouwsector, onderzoek en overheid is natuurlijk niets nieuws. De Nederlandse landbouw heeft haar uitstekende internationale positie voor een belangrijk deel te danken aan het goede kennisniveau van de ondernemers in teelt, handel en industrie en aan de levering van kennisintensieve producten. Het veel geroemde OVO-drieluik (Onderzoek-Voorlichting-Onderwijs) heeft hierbij een enorme rol gespeeld en ook daarbij werd samengewerkt. Denk maar aan de gezamenlijke financiering en besturing van het praktijkonderzoek door bedrijfsleven en overheid.

Eind vorige eeuw verslaptte de innige samenwerking echter, beginnend met de privatisering van de landbouwvoorlichting en eindigend met de reorganisatie van het praktijkonderzoek. De resterende samenwerking had steeds meer betrekking op hoofdlijnen en kreeg soms wat formele trekjes, treffend verwoord in de term 'ontvlechting'.

Bij de samenwerking tussen masterplan en parapluplan

is echter gelukkig weer een kerende tendens te bespeuren. Overheid en bedrijfsleven reiken elkaar de hand en werken inhoudelijk innig samen met als doel de akkerbouwsector verder te versterken.

Besluiten

Samenwerking in algemene zin is het gevolg van de goede contacten tussen onderzoek, overheid en bedrijfsleven. De effectieve samenwerking van nu is echter vooral het gevolg van twee besluiten. Het Ministerie van LNV heeft als opdrachtgever voor het parapluplan moedig besloten de aansturing van het plan grotendeels in handen te leggen van het aardappelbedrijfsleven. Het bedrijfsleven heeft zich in ruil daarvoor verplicht de resultaten van het parapluplan te verspreiden en te implementeren via het masterplan. Deze besluitvorming heeft tot gevolg gehad dat de kennisontwikkeling is versterkt door een betere aansluiting bij de kennisbehoeften van de sector en dat de kennisverspreiding is versterkt door een effectieve en efficiënte inbreng van de expertise van het onderzoek.

Niet altijd gemakkelijk

Beide plannen hebben elk een stuurgroep die op hoofdlijnen aanstuurt en de opdrachtgevers adviseert. De formele verantwoordelijkheden en bevoegd-

ARTIKEL

heden van overheid en bedrijfsleven zijn helder; er is geen sprake van vervlechting.

De stuurgroep van het parapluplan wordt geadviseerd door het zogenaamde deskundigenoverleg en dit overleg wordt op zijn beurt geadviseerd door klankbordgroepen op themaniveau. Het is vooral in deze overleggroepen waar de samenwerking gestalte krijgt, doordat aardappelbedrijfsleven en onderzoekers veelvuldig en inhoudelijk met elkaar overleggen over richting, organisatie en uitvoering van activiteiten.

Vooraf bij de start van de samenwerking in 2003 was te merken dat er, naast wederzijds respect, ook sprake was van wantrouwen: wetenschappers die bang waren dat het bedrijfsleven teveel op hun stoel gingen zitten en bestuurders die

bang waren dat de wetenschappers zich te ver van de praktijk zouden afkeren. Er dreigde een gevecht om het stuur, en teveel handen aan een stuur zorgen voor onbestuurbaarheid of een ongewild ongeluk.

In het parapluplan is echter gebeurd wat gelukkig vaak gebeurt als mensen intensief contact met elkaar hebben. Na enige tijd treedt een soort van specialisatie op, waarbij de sterke punten van een ieder worden benut. Het voertuig (parapluplan en masterplan) krijgt een gezamenlijk doel (continuering van de Nederlandse aardappelteelt door beheersing van *Phytophthora* met zo min mogelijk milieubelasting), waarbij de een kaartleest en de ander de techniek bedient. Er kan nog best eens sprake zijn van een flink meningsverschil. Maar de een kan niet zonder de ander

en gezamenlijk wordt toch op topsnelheid het doel bereikt.

Dat smaakt naar meer

Publiek-private samenwerking als in masterplan en parapluplan verdient navolging. En die komt er ook, want de komende jaren zullen er meer initiatieven gekenmerkt worden door een dergelijke intensieve samenwerking. Wij willen u alvast wijzen op 'Kiemkracht', een samenwerkingsverband tussen Innovatienetwerk en HPA dat zich gaat richten op grensverleggende innovaties in de primaire sector. En ook het overleg over het kabinetsprogramma 'Klimaat en energie: schoon en zuinig' zal ongetwijfeld nieuwe samenwerkingsverbanden opleveren.

De samenwerking rond *Phytophthora* heeft ons en anderen hopelijk geleerd dat het zo kan en moet.

*Figuur 1. Sporenvangers om windverspreiding van *Phytophthora* vast te leggen.*